Història d'Espanya

Criteris d'avaluació

CE 1 Valorar els moviments i accions que han promogut les llibertats en la història d'Espanya, utilitzant termes i conceptes històrics, a través de l'anàlisi comparada dels diferents règims polítics, per reconèixer el llegat democràtic de la Constitució de 1978 com a fonament de la nostra convivència i garantia dels nostres drets.
CA 1.1 Reconèixer el llegat democràtic i les accions en favor de la llibertat, identificant i comparant els diferents règims polítics i els seus respectius textos constitucionals, des de la fallida de la monarquia absoluta i els inicis de l'Espanya liberal a l'actualitat, utilitzant adequadament termes i conceptes històrics, valorar el grau i l'abast dels drets i llibertats que reconeixen i l'aplicació efectiva d'aquests.
CA 1.2 Identificar i valorar el paper de la Transició en l'establiment de la democràcia actual i de la Constitució de 1978 com a fonament i garantia dels drets i llibertats dels espanyols, a través de l'elaboració de judicis propis sobre els principals debats que afecten el sistema constitucional, mitjançant el domini de processos de cerca i tractament de la informació.

CE 2 Reconèixer i valorar la diversitat identitària del nostre país, per mitjà del contrast de la informació i la revisió crítica de fonts, prenent consciència del paper que juga en l'actualitat, per respectar els sentiments de pertinença, l'existència d'identitats múltiples i les normes i símbols que estableix el nostre marc comú de convivència.
CA 2.1 Contrastar la informació i desenvolupar processos de crítica de fonts analitzant l'origen i l'evolució de les identitats nacionals i regionals que s'han format al llarg de la història d'Espanya, reconèixer la pluralitat identitària del nostre país i respectar els diversos sentiments de pertinença.
CA 2.2 Identificar els diferents processos polítics, culturals i administratius que han tingut lloc en la formació de l'Estat i en la construcció de la nació espanyola, analitzant críticament els assoliments i els resultats de les accions dutes a terme i les reaccions generades, coneixent i respectant tant les identitats múltiples com els símbols i normes comunes que conformen el marc actual de convivència.

CE 3 Analitzar i valorar la idea de progrés des de la perspectiva del benestar social i de la sostenibilitat, a través de la interpretació dels factors modernitzadors de l'economia espanyola, l'ús de mètodes quantitatius i l'anàlisi crítica de les desigualtats socials i territorials, per considerar l'emprenedoria, la innovació i l'aprenentatge permanent com a elements fonamentals en un entorn econòmic i professional en constant canvi.
CA 3.1 Analitzar l'evolució econòmica d'Espanya, els ritmes i cicles de creixement, valent-se del maneig de dades, representacions gràfiques i recursos digitals, interpretant el seu particular procés de modernització en el context dels països de l'entorn i els debats historiogràfics sobre el seu desenvolupament industrial, considerant l'emprenedoria, la innovació i l'aprenentatge permanent com a formes d'afrontar els reptes d'un entorn econòmic i professional en constant canvi.
CA 3.2 Entendre els diferents significats de la idea del progrés en els seus contextos històrics, desenvolupant l'estudi multicausal dels models de desenvolupament econòmic aplicats a l'Espanya contemporània i analitzant críticament la idea de modernització, valorant els seus efectes amb relació a la desigualtat social, els desequilibris territorials, la degradació ambiental i les relacions de dependència, així com reflectint actituds en favor dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i els comportaments ecosocials.

CE 4 Prendre consciència de la diversitat social a través de l'anàlisi multidisciplinària dels canvis i continuïtats de la societat espanyola al llarg del temps, l'evolució de la població, els nivells i maneres de vida, les condicions laborals i els moviments i conflictes socials, per valorar l'abast de les mesures adoptades i els progressos i limitacions per avançar en la igualtat, el benestar, la justícia i la cohesió social.
CA 4.1 Descriure les grans transformacions socials i les diferents maneres d'organització i participació política que s'han produït a Espanya des del pas de l'Antic Règim a la nova societat burgesa, analitzant el sorgiment i l'evolució del concepte de ciutadania i de les noves formes de

sociabilitat, utilitzant adequadament termes històrics i conceptes historiogràfics i identificant les desigualtats i la concentració del poder en determinats grups socials.
CA 4.2 Analitzar de manera multidisciplinària la diversitat i la desigualtat social existent en la història contemporània d'Espanya, l'evolució de la població i els canvis en les condicions i maneres de vida, interpretant les causes i motius de la conflictivitat social i la seva articulació en diferents moviments socials, considerant l'acció motivada dels subjectes i les mesures de diferent tipus adoptades per l'estat.
CA 4.3 Deduir a través de l'estudi crític de notícies i dades estadístiques l'evolució de l'estat social, identificant els assoliments i reculades experimentades i les mesures adoptades per l'estat fins al present, l'evolució dels nivells de vida i de benestar, així com els límits i reptes de futur, des d'una perspectiva solidària en favor dels col·lectius més vulnerables.

CE 5 Analitzar críticament el paper de les creences i de les ideologies en l'articulació social, en l'ús del poder i en la configuració d'identitats i projectes polítics contraposats, a través de l'estudi de fonts primàries i textos historiogràfics i la fonamentació de judicis propis, per debatre sobre problemes actuals, transferir coneixement, valorar la diversitat cultural i mostrar actituds respectuoses davant idees legítimes diferents a les pròpies.
CA 5.1 Referir el paper que han representat les creences religioses i les institucions eclesiàstiques en la configuració territorial i política d'Espanya, considerant críticament aquells moments en què ha prevalgut la uniformitat i la intolerància contra les minories religioses o culturals.
CA 5.2 Generar opinions argumentades, debatre i transferir idees i coneixements sobre la funció que han exercit les ideologies en l'articulació social i política de l'Espanya contemporània, comprenent i contextualitzant aquests fenòmens a través de la lectura de textos historiogràfics i identificant les principals cultures polítiques que han anat succeint-se, les seves formes d'organització i els diferents projectes polítics que representaven, expressant actituds respectuoses davant idees diferents a les pròpies.
CA 5.3 Emprar el rigor metodològic de la història en l'estudi de les grans reformes estructurals que va escometre la II República, identificant-ne els assoliments i les reaccions antidemocràtiques que es van produir i que van derivar en el cop d'estat de 1936, aproximant-se a la historiografia sobre la Guerra Civil i al marc conceptual de l'estudi dels sistemes totalitaris i autoritaris a través de la interpretació de l'evolució del Franquisme.

CE 6 Interpretar el valor geoestratègic d'Espanya i la seva connexió amb la història mundial, assenyalant les analogies i singularitats de la seva evolució històrica en un context global canviant, per mitjà de la cerca i el tractament d'informació, per avalar els compromisos del nostre país en matèria de cooperació i seguretat, promoure actituds solidàries i assumir els valors de l'europeisme.
CA 6.1 Assenyalar els reptes globals i els principals compromisos de l'Estat espanyol en l'esfera internacional, així com els que es deriven de la seva integració a la Unió Europea, a través de processos de cerca, selecció i tractament de la informació, així com del reconeixement dels valors de la cooperació, la seguretat nacional i internacional, la sostenibilitat, la solidaritat, l'europeisme i l'exercici d'una ciutadania ètica digital.
CA 6.2 Reconèixer el valor geoestratègic de la península Ibèrica, identificant el ric llegat històric i cultural generat arran de la seva connexió amb processos històrics rellevants, caracteritzant les especificitats i singularitats de la seva evolució respecte a altres països europeus i els estereotips associats a aquestes, així com la influència de les relacions internacionals.

CE 7 Incorporar la perspectiva de gènere en l'anàlisi de l'Espanya actual i de la seva història, a través de la contextualització històrica de fonts literàries i artístiques i la recerca sobre el moviment feminista, per reconèixer la seva presència en la història i promoure actituds en defensa de la igualtat efectiva de dones i homes.
CA 7.1 Introduir la perspectiva de gènere en l'observació i anàlisi de la realitat històrica i actual, identificant els mecanismes de dominació que han generat i mantingut la desigualtat entre homes i dones, així com els rols assignats i els espais d'activitat ocupats tradicionalment per la dona.

CA 7.2 Constatar el paper relegat de la dona en la història analitzant fonts literàries i artístiques, valorant les accions en favor de l'emancipació de la dona i del moviment feminista i recuperant figures individuals i col·lectives com a protagonistes silenciades i omeses de la història.

CE 8 Valorar el patrimoni històric i cultural com a llegat i expressió de la memòria col·lectiva, identificant els significats i usos públics que reben determinats esdeveniments i processos del passat, per mitjà de l'anàlisi de la historiografia i del pensament històric per al desenvolupament de la iniciativa, del treball en equip, de la creativitat i de la implicació en qüestions d'interès social i cultural.
CA 8.1 Fer treballs d'indagació i recerca, iniciant-se en la metodologia històrica i la historiografia, mitjançant la generació de productes relacionats amb la memòria col·lectiva sobre esdeveniments, personatges o elements patrimonials d'interès social o cultural de l'entorn local, considerant el patrimoni històric com un bé comú que s'ha de protegir.

Sabers bàsics

Es concreten a continuació els sabers bàsics organitzats en blocs.

A. DELS POBLES PREROMANS A L'ESPANYA DEL SEGLE XVIII
Roma i el Regne Visigòtic
- Els pobles preromans. Situació geogràfica i trets essencials.
- Primers colonitzadors i cultures ibèriques. La península Ibèrica i les Illes Balears en el context de les guerres púniques.
- La romanització. Aspectes polítics, econòmics i culturals.
- El període visigot. La qüestió de la unificació social, cultural, jurídica i religiosa entre els visigots i els hispanoromans.
- Principals institucions de govern i la seva evolució: Monarquia, Aula Regia, Concilis de Toledo. La importància de Leovigild.
- Causes de la fi del regne hispanovisigot.
Al-Àndalus i els regnes cristians
- Etapes polítiques d'al-Àndalus i diversitat ètnica i social a al-Àndalus.
- Localització geogràfica dels primers nuclis cristians.
- Trets fonamentals de l'expansió cristiana del segle XIII.
- El diferent paper de la Corona i les Corts a Castella i a la Corona d'Aragó.
El naixement de l'estat modern
- La construcció de l'estat modern. La unió dinàstica.
- Les incorporacions de Granada, Navarra, Canàries i Itàlia.
- Els Reis Catòlics. Consells i corts en el sistema de govern.
- Política religiosa dels Reis Catòlics.
- Uniformitat religiosa. La influència de l'Església. Les minories religioses: moriscos i musulmans.
- La Inquisició. L'expulsió dels jueus i dels musulmans.
Auge i decadència de l'Imperi espanyol
- La formació de l'imperi colonial.
- La monarquia dels Àustries. L'imperi universal de Carles V.
- Germanies i comunitats: causes i conseqüències de cadascuna.
- La política europea de Carles V i la seva relació amb la reforma protestant.
- La monarquia hispànica de Felip II.

- La política europea de Felip II: l'enfrontament amb els turcs, la revolta dels Països Baixos, les relacions amb Anglaterra; l'annexió amb Portugal.
- Els primers problemes interns de la Monarquia Hispànica: la revolta de les Alpujarras i la revolta aragonesa contra Felip II.
- Economia i societat en el segle XVI. Importància del *mayorazgo*, el concepte de *limpieza de sangre*, la importància de les decisions de Trento.
- El segle XVII i la fi dels Habsburg.
- Fets essencials del regnat de Felip III: menys enfrontaments a l'exterior, l'inici dels *validos* i l'expulsió dels moriscs.
- El regnat de Felip IV: el projecte polític del Comte-Duc d'Olivares.
- La revolta catalana (causes i evolució) i la pèrdua de Portugal.
- La Monarquia Hispànica a la Guerra dels Trenta Anys i les paus de Westfalia i els Pirineus.
- El problema successori a la Monarquia Hispànica de Carles II.
L'Espanya i les Illes Balears del segle XVIII
- La Guerra de Successió espanyola. La Pau d'Utrecht i les seves conseqüències territorials.
- Els Decrets de Nova Planta i els canvis que suposaren en el sistema de govern existent fins al moment a la Corona d'Aragó i a les Illes Balears.
- El reformisme o despotisme il·lustrat de Carles III. Els canvis econòmics i socials a l'Espanya i les Illes Balears del segle XVIII.
- El paper de la dona en la societat de l'Antic Règim.

B. L'ESPANYA I LES ILLES BALEARS DEL SEGLE XIX
La crisi de l'Antic Règim (1808-1833)
- La crisi de l'Antic Règim i la Il·lustració.
- La Guerra del Francès (1808-1814).
- Les Corts de Cadis. La constitució de 1812.
- El regnat de Ferran VII (1814-1833). Concepte i etapes (sexenni absolutista, trienni liberal i dècada absolutista).
- Independència de les colònies.
El regnat d'Isabel II i l'Estat liberal (1833-1868)
- L'estat liberal d'Isabel II. Concepte, característiques i etapes.
- Època de les regències.
- El carlisme. Ideologia, suports i actuacions principals.
- Les guerres carlines. Liberalisme i absolutisme.
- L'Estatut Reial de 1834.
- Les reformes agràries liberals. Les desamortitzacions: objectius i resultats.
- El regnat d'Isabel II des de la seva majoria d'edat (1843-1868). El sufragi restringit i la intervenció de l'exèrcit en la vida política.
- Els moderats i progressistes a l'època d'Isabel II; diferències entre ells. La Unió Liberal i els demòcrates.
La Revolució de 1868 i el Sexenni democràtic
- La Revolució de 1868. Causes. Les forces polítiques i socials fora del sistema, la crisi econòmica.
- El Sexenni democràtic. Concepte, característiques i etapes. Prim i la Constitució de 1869. La diversitat de forces polítiques. El problema carlí i colonial durant tot el Sexenni.
- La monarquia d'Amadeu de Savoia.
- El republicanisme. La insurrecció cantonal.
- La Primera República Espanyola. La divisió dels republicans.
- La Constitució federal de 1873.

- La fi de l'experiència del Sexenni. Pavia i Martínez Campos.
La Restauració monàrquica (1875-1902)
- La Restauració monàrquica.
- El sistema canovista i la seva praxi.
- El concordat de la Santa Seu 1851.
- La Constitució de 1876.
- El naixement dels nacionalismes.
- El catalanisme i la Lliga Regionalista.
- Consolidació i escissió del nacionalisme basc.
- La guerra de Cuba (1895-98) i les seves conseqüències. La crisi de 1898.
Transformacions econòmiques i canvis socials al segle XIX
- L'agricultura en el segle XIX. El pes del latifundi.
- Proteccionisme front lliurecanvisme. El triomf del primer.
- La situació de les dones en el segle XIX en l'àmbit social, polític i educatiu.
- Importància del ferrocarril.
- La industrialització espanyola del segle XIX. Característiques. Els casos basc, català i balear.
- El moviment obrer.
- Els corrents migratoris del segle XIX.

C. L'ESPANYA I LES ILLES BALEARS DEL SEGLE XX
La crisis de la Restauració
- El regnat d'Alfons XIII i la crisi del sistema. Maura i Canalejas. Conflictivitat social. La guerra del Marroc. La Setmana Tràgica.
- El socialisme i l'anarquisme. L'Associació Internacional de Treballadors. CNT i UGT.
- La crisi de 1917, la conflictivitat social i la descomposició del règim.
- La dictadura de Primo de Rivera (1923-1930). Concepte, característiques i etapes.
La Segona República
- El canvi de règim: de la Monarquia a la República.
- La II República: concepte i principals problemes que va haver d'afrontar (crisi econòmica, conflicte religiós).
- El govern provisional i la Constitució de 1931.
- La reforma de l'Estat centralista de la Constitució de 1931.
- Els partits republicans durant la II República.
- Les reformes republicanes: el debat territorial, la qüestió religiosa, la reforma agrària, la modernització de l'exèrcit, l'obra educativa i les reformes laborals.
- L'inici de l'associacionisme femení i el dret a vot.
- El Bienni reformista.
- El Bienni conservador.
- El govern del Front Popular. Definició i mesures.
- Les Balears durant la II República.
La Guerra Civil Espanyola (1936-1939)
- El cop d'estat i el conflicte. La internacionalització de la guerra.
- Característiques polítiques, socials, econòmiques i culturals de les dues zones durant la Guerra Civil.
- La dimensió internacional i l'ajuda exterior.
- La violència política de la Guerra Civil. El cas de les Illes Balears.
- Les conseqüències de la guerra.
El Franquisme (1939-1975)

- La dictadura franquista. Concepte i característiques.
- Postguerra i construcció de l'Estat Franquista. Evolució econòmica i política (1939-1959) (Autarquia i recessió econòmica, els exiliats de la Guerra Civil i la dictadura franquista, la construcció religiosa del franquisme i el paper de l'Església, Espanya i la II Guerra Mundial).
- Consolidació i final del Franquisme.
- Evolució econòmica i política (1959-1973) (creixement econòmic i immobilisme polític (1959-1975), els canvis socials dels anys 60, l'oposició al Franquisme. Exili i resistència, la incorporació de la dona al món del proletariat).
- La crisi final del règim. La crisi del 1973 i les seves conseqüències.
La transició i la democràcia (des de 1975)
- La transició política. Concepte, característiques i problemes.
- Primer govern de la monarquia.
- Reforma política i les primeres eleccions democràtiques. El primer govern de Suárez.
- La Constitució espanyola de 1978 i la construcció de l'Estat de les Autonomies. L'Estatut d'autonomia de les Illes Balears.
- Els governs posteriors a 1978. Els governs socialistes i populars: de Felipe González a Mariano Rajoy.
- La reactivació econòmica dels anys 80.
- La política exterior: l'OTAN i la CEE. L'impacte de la incorporació a la CEE.
- Els corrents migratoris del segle XX.
- El Tractat de Maastricht i el naixement de l'euro.
- Memòria històrica pel reconeixement de les víctimes de la Guerra Civil i del Franquisme.
- De la crisi financera de 2007-08 a la COVID. Causes i conseqüències a Espanya i a les Illes Balears.

D. SABERS BÀSICS TRANSVERSALS
- Aplicació de metodologies de recerca que impliquin l'ús de diverses fonts històriques, anàlisi de textos, interpretació i elaboració de mapes, esquemes i síntesi, representació de gràfics i interpretació d'imatges.
- Anàlisi de la fiabilitat de les fonts tant analògiques com digitals utilitzades i ús correcte de l'autoria i de la citació d'aquestes.
- Maneig i utilització segura de dispositius, aplicacions informàtiques i plataformes digitals.
- Elaboració, expressió i presentació d'informació en diferents formats relacionats amb esdeveniments, personatges o elements patrimonials d'interès històric, social o cultural.
- Utilització de forma correcta i apropiada del lèxic històric.
- Consciència democràtica: coneixement dels principis i normes constitucionals, exercici dels valors cívics i participació ciutadana.
- Identitat i sentiments de pertinença: reconeixement de les identitats múltiples i dels símbols i normes comunes de l'Estat espanyol.
- Comportament ecosocial: compromís amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible.
- Ciutadania ètica digital: respecte a la propietat intel·lectual. Participació i exercici de la ciutadania global a través de les tecnologies digitals. Prevenció i defensa davant la desinformació i la manipulació.
- Els valors de l'europeisme: principis que guien la idea de la Unió Europea i actitud participativa davant els programes i projectes comunitaris.
- Solidaritat i cooperació: els grans desafiaments que afecten Espanya, les Illes Balears i el món i conductes tendents al compromís social, l'associacionisme i el voluntariat.
- La cultura de seguretat nacional i internacional: instruments estatals i internacionals per preservar els drets, les llibertats i el benestar de la ciutadania.

- Conservació i difusió del patrimoni històric: el valor patrimonial, social i cultural de la memòria col·lectiva. Arxius, museus i centres de divulgació i interpretació històrica.